

Omlouvali jste zločiny a vynášeli zradu?
Svedte to na stranu
Mlčeli jste, i když tráva křičela?
Svedte to na stranu
Psali jste, když se i inkoust červenal?
Svedte to na stranu
Věřili jste, když ani půlnoc nevěřila svým očím?
Svedte to na stranu
Byli jste vždy u koryta?
Svedte to na stranu
Měli jste popravené za třísky při kácení lesa?
Svedte to na stranu
Děvkařili jste, když se i děvkám stahoval klín?
Svedte to na stranu
Sloužili jste, když i feny zalézaly?
Svedte to na stranu
Šplhali jste, klíčkovali, mazali med?
Svedte to na stranu
Přijímali jste pocty, když si i kámen odplivoval?
Svedte to na stranu
Odsuzovali jste, když se i provaz styděl za oprátku?
Svedte to na stranu
Štěkali jste, když zapíral hlas i poslední alík?
Svedte to na stranu
Donášeli jste, když i udavači mluvili o špině?
Svedte to na stranu
Máte ruce od krve?
Svedte to na stranu
Lízali jste paty a lhali, hrabali jste a žrali?
Svedte to na stranu
Neslyšeli jste, co si štěbetali i vrabci?
Svedte to na stranu
Přinutili jste šeptat i děti?
Svedte to na stranu
Šlapali jste po spoutaných?
Svedte to na stranu
Plivali jste po mrtvých?
Svedte to na stranu
Opjeli jste se cizími slzami a cizím potem?
Svedte to na stranu
Všechno, všechno, všechno svedte na stranu,
muzikanti noci
Svedte to na stranu

LL. č. 10, 2. května 1968

Diskuse, která v poslední době u nás probíhá, se koncentruje postupně a zdá se i logicky na problém politického modelu socialistické demokracie, který by měl být u nás uveden v život. Jestliže se tomuto problému dostává výrazné pozornosti i na stránkách LL, pak dosavadní výsledky oné dosti specifické pozornosti, která je v LL otázkám politického modelu dosud věnována, jsou pozitivní zejména ve dvojm směr-
ru.

Jestliže totiž výrazným výsledkem této pozornosti je zatím přímý a otevřený útok na dosavadní strukturu politického uspořádání u nás, pak to jistě svědčí o tom, že stupeň demokratizace, jehož jsme zatím dosáhli, je zřejmě už vyšší než v ostatních socialistických zemích. To je jistě potěšitelné. (Nelze ovšem přehlédnout jistou kompenzaci této otevřenosti, spočívající v tom, že Haďákovy karikatury ve svém směřování k masové srozumitelnosti dosáhly už v osmém čísle LL úrovně socialisticko-realistické politické karikatury z padesátých let.)

Druhým pozitivním výsledkem je to, že byl postaven do centra pozornosti problém přeměny byrokratického systému politické moci v systém demokratický způsobem, kterým se bezprostřední zkušenost zpravidla formuje v bezprostřední názorovou reakci: je-li monopol moci špatný, je třeba plurality moci, je třeba vytvořit politickou opozici. V této své bezprostřednosti je tento názorový reflex na jistou konkrétní zkušenost zcela přirozený a logický a ve své *bezprostřednosti* a zároveň *prázdné obecnosti* i správný.

Jestliže ovšem člověk přechází od bezprostřednosti a prázdné obecnosti své první kritické reakce do stadia *kritického myšlení*, pak přirozeně usiluje o to, aby překročil rámec jisté konkrétní zkušenosti a aby zároveň prázdnou obecnost své první reakce naplnil hlubším konkrétním obsahem. To znamená, snaží se pochopit širší a hlubší souvislosti věci, překonat primitivismus černo-bílého hodnocení, své soudy budovat na směrodatných faktech a zbavit se pragmatismu svých bezprostředních reakcí.

V tomto směru je kritické myšlení opakem myšlení ideologického, chápaného jako falešné vědomí o skutečnosti. A protože píše tyto řádky do časopisu, který si svého času získal značnou zásluhu v boji proti marxovskému chápanému ideologickému myšlení, chtěl bych velice heslovitě upozornit na některé skutečnosti a souvislosti, které dle mého názoru nemůžou obějt stoupenec kritického myšlení, miní-li to s kritickým promyšlením modelu socialistické demokracie skutečně vážně.